

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐԸ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԸ
NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT
ПРИРОДНЫЕ РЕСУРСЫ И ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА

Անտառային ֆոնդի տարածքը Հայաստանի Հանրապետության տարածքի այն մասն է, որը ծածկված է անտառով, ինչպես նաև այն ոչ անտառապատ տարածքը, որը տրամադրված է անտառային տնտեսության կարիքների համար: Անտառային ֆոնդը ներառում է անտառապատ տարածքը (փաստացի ծածկված ծառերի տեսակներով, տնկիների տարատեսակներով), ոչ անտառապատ տարածքը՝ գյուղատնտեսական հողատեսքեր (վարելահող, խոտհարք, արոտավայր և այլն), հատուկ նշանակության տարածքներ (ճանապարհներ, ջրանցքներ, տնամերձեր և այլն), ինչպես նաև ճահճային տարածքներ, ավազուտներ, հեղեղատներ, թեք լեռնալանջեր և այլն:

Տարածքի անտառապատությունը անտառով ծածկված մակերեսի հարաբերությունն է հանրապետության ողջ տարածքին:

Անտառտնկիների ընդհանուր պաշարն անտառածածկ տարածքի բնափայտի պաշարն է:

Անտառչինարարությունը միջոցառումների համակարգ է, որն իր մեջ ներառում է անտառի սահմանների որոշումը, անտառի բաժանումը մասերի և անտառտնկիների հատվածների, խմբերի, պաշտպանվածության կարգերի (ջրապահպան, պաշտպանողական, սանիտարա-հիգիենիկ, առողջարարական և այլն), անտառային ֆոնդի գույքագրումը (անտառի մակերեսը և փայտանյութի պաշարը), անտառի տարեկան օգտագործման ծավալների որոշումը (հաշվարկային անտառահատում), անտառվերականգնումը և այլն:

Անտառվերականգնումը միջոցառումների անցկացումն է ուղղված հատատեղերի, այրված, ամայացած վայրերի, քացատների և նախկինում անտառածածկ այլ մակերեսների վերականգնմանը: Անտառվերականգնումը ներառում է անտառի տնկումը, ցանքսը և անտառի բնական վերականգնմանն աջակցող միջոցառումները: Անտառային մշակաբույսերի տեղա-

Forest area is a part of forest covered territory of Armenia as well as territory not covered by forest, but used for forestry needs. Forest stock includes forest area, i.e. forest covered territory (actually covered by plantations of trees) and territory not covered by forest but intended for forestation (burnt out areas, cutting areas, waste grounds, glades, areas of dead plantations). Besides, forest stock includes non-forest areas: agricultural lands (hayfields, pastures, arable land), special purpose areas (roads, ditches, country estates etc.), and also swamps, sands, ravines, steep hillsides and other territories.

Forest content - ratio of forest covered territory to the whole territory of the republic.

Total forest stock - total stock of timber available on the forest covered territory.

Forest management is the system of activities comprising demarcation, division of forests into plots, groups and categories (water protection forests, sanitary forests, etc.); inventories of forest resources (forest area and timber stocks); estimation of the size of annual felling area; reforestation and other activities.

Reforestation comprises activities aimed at restoration of forests on cutting areas, burnt out areas, waste grounds, glades and other former forest lands. Reforestation includes planting, sowing and measures promoting natural renewal of forests.

Since 1991 in accordance with new standard young forests are classified as forest covered area at the age of seven instead of five.

Fellings of forests of main use and reforestation fellings are carried out in mature forests for procurement of timber.

Maintenance fellings are carried out in the process of growing and maturing of plantations. It supposes cutting down of selected trees and bushes to secure better conditions of growth for other trees.

Water abstraction from natural sources is removal of water from surface water bodies

Площадь лесного фонда-это часть территории Республики Армения, занятая лесом, а также не занятая им, но предназначенная для нужд лесного хозяйства. Лесной фонд включает площадь покрытую лесом (фактически занятую древесными породами, насаждениями разных видов), не покрытую лесом: сельскохозяйственные угодья (пашни, сенокосы, пастбища), площади особого назначения (дороги, каналы, усадьбы и др.), а также площади болот, песков, оврагов, крутых склонов и другие территории.

Лесистость территории - отношение покрытой лесом площади ко всей территории республики.

Общий запас лесонасаждений -количество древесины, имеющееся на покрытой лесом площади.

Лесоустройство - система мероприятий, включающая определение границ, деление леса на выделы и участки лесонасаждений, группы, категории защитности (водоохранные, защитные, санитарно-гигиенические и оздоровительные и т.д.); инвентаризацию лесного фонда (площадь леса и запас древесины); определение размера ежегодного пользования лесом (расчетная лесосека), лесовосстановление и другие.

Лесовосстановление - проведение мероприятий по восстановлению лесов на вырубках, гарях, пустолях, прогалинах и иных бывших под лесом площадях. Лесовосстановление включает посадку, посев леса и содействие естественному возобновлению леса.

Перевод лесных культур в покрытую лесом площадь согласно новому отраслевому стандарту с 1991 года осуществляется в семилетнем возрасте вместо пятилетнего.

Рубки леса главного пользования и лесовосстановительные рубки проводятся в спелых древостоях для заготовки древесины.

գումարին:

Կեղտաջրերի բացթողումը մակերևութային ջրամբարներ՝ իր մեջ ներառում է չափորոշային մաքուր, չափորոշային մաքրված և կեղտոտ հոսքաջրերի (արտադրական և կոմունալ) ծավալները:

Չափորոշային մաքուր կեղտաջրերն այն հոսքերն են, որոնք բափելը առանց մաքրելու ջրային օբյեկտներ չի հանգեցնում ջրօգտագործման հսկվող հատվածներում կամ կետերում ջրի չափորոշների և որակի խախտմանը:

Չափորոշային մաքրված կեղտաջրերը համապատասխան մաքրման կառույցներում մաքրված հոսքաջրերն են, որոնք բացթողնումը մաքրվելուց հետո ջրային օբյեկտներ չի հանգեցնում ջրօգտագործման հսկվող կետերում ջրի չափորոշների և որակի խախտմանը, այսինքն այդ կեղտաջրերում աղտոտիչ նյութերի պարունակությունը պետք է համապատասխանի սահմանված սահմանային թույլատրելի արտահոսքին (ՄԹԱ):

Կեղտաջրերը արտադրական և կենցաղային (կոմունալ) հոսքերն են (չմաքրված կամ ոչ բավարար մաքրված), որոնք բաց են թողնվել մակերևութային ջրային օբյեկտներ և որոնցում պարունակվող աղտոտիչ նյութերի քանակությունը գերազանցում է սահմանային թույլատրելի արտահոսքին:

Մթնոլորտային օդ վնասակար նյութերի արտանետման անշարժ (ամրակալված) աղբյուր է կոչվում շահագործման ընթացքում վնասակար նյութեր արտանետող ոչ շարժական տեխնոլոգիական ագրեգատը (սարք, սարքավորում և այլն), որից շահագործման գործընթացում անջատվում են վնասակար նյութեր:

Որսված (վնասագերծված) նյութերի քանակը ներառում է բոլոր տեսակի աղտոտիչները, որոնք որսվում (վնասագերծվում) են փոշեռսիչ (գազամաքրիչ) կայանքներում անշարժ (ամրակալված) աղբյուրներից անջատված վնասակար նյութերի ընդհանուր ծավալից:

Անշարժ (ամրակալված) աղբյուրներից մթնոլորտ արտանետված վնասակար նյութերի կազմում հաշվառվում է բոլոր աղտոտիչների ընդհանուր քանակը, որոնք օդային ավազան են արտանետվում ինչպես փոշեգազամաքրիչ կայանքներից անցնելուց հետո, այնպես էլ առանց մաքրման (կազմակերպված և չկազմակերպված աղբյուրներից):

Արգելոցները՝ յուրահատուկ կամ

atmosphere by stationary sources include total amount of all contaminants coming to air basin both after treatment at dust-arresting (gas-cleaning) plants (as a result of insufficient capture and treatment) and without treatment (contaminants from organized and non-organized sources).

Nature reserves - are the special territories typical for geographic zone, which are excluded from economic use to protect and study the nature. The purpose of nature reserves is the restoration of valuable animals and plants.

Natural national parks - are the territories for protection of natural complexes having ecologic, historic, aesthetic value in favorable combination with natural and cultural lands capes, they are used for rest, educational scientific purposes.

на соответствующих сооружениях, и отведение которых после очистки в водные объекты не приводит к нарушению норм качества воды в контролируемом створе или пункте водопользования, то есть содержание загрязняющих веществ в этих сточных водах должно соответствовать утвержденному предельно-допустимому сбросу (ПДС).

Загрязненные сточные воды - стоки, сброшенные в поверхностные водные объекты без очистки (или после недостаточной очистки) и содержащие загрязняющие вещества в количествах, превышающих утвержденный предельно-допустимый сброс.

Стационарным источником выделения вредных веществ в атмосферный воздух называется неподвижной технологический агрегат (установка, устройство, аппарат и т.п.), выделяющий в процессе эксплуатации вредные вещества.

Количество уловленных (обезвреженных) вредных веществ включает все виды загрязнителей, уловленных (обезвреженных) на пылеулавливающих (газоочистных) установках из общего их объема, отходящего от стационарных источников.

В состав вредных веществ, выброшенных в атмосферу стационарными источниками, входит общее количество всех загрязнителей, поступивших в воздушный бассейн как после прохождения пылегазоочистных установок (в результате неполного улавливания и очистки), так и без очистки (от организованных и неорганизованных источников).

Заповедники-уникальные или наиболее типичные для географических зон участки территории, изъяты из хозяйственного пользования для сохранения и изучения природного комплекса. Целью заповедников служит также восстановление ценных животных и растений.

Природные национальные парки-участки территории, образуемые для сохранения природных комплексов, имеющих особую экологическую, историческую и эстетическую ценность в силу благоприятного сочетания естественных и культурных ландшаф-

139. ՀՈՂԱՅԻՆ ՄԱԿԵՐԵՍԸ
LAND AREA
ЗЕМЕЛЬНАЯ ПЛОЩАДЬ

(տարեկան)
 (beginning of year)

(на начало года)

	Հազ. հա Thsd. hectares Тыс. га		Տոկոսներով In percents В процентах		
	1997	1998	1997	1998	
Ընդհանուր հողային տարածքը <i>Total land area</i>	2974.3	2974.3	100	100	<i>Общая площадь земель</i>
Գյուղատնտեսական արտադրությամբ զբաղվող հողօգտագործողների կողմից օգտագործվող հողեր <i>Land used by land users engaged in agricultural production</i>	1302.9	1328.8	43.8	44.7	<i>Земли, используемые земледельцами, занимающимися сельскохоз- яйственным производством</i>
Անտառային ֆոնդի և պահուստային հողեր <i>Land of reserve and forest stock</i>	1286.2	1316.1	43.2	44.2	<i>Земли запаса и лесного фонда</i>
Այլ հողօգտագործողների հողեր <i>Land of other users</i>	385.2	329.4	13.0	11.1	<i>Земли прочих земледельцев</i>

140. ԸՆԴԵՐՔԻ ԵՐԿՐԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՀԵՏԱԽՈՒԶՈՒԹՅՈՒՆ
MINERAL GEOLOGY AND PROSPECTING
ГЕОЛОГИЯ И РАЗВЕДКА НЕДР

	1995	1996	1997	1998	
Մեկական միջոցներով կատարված երկ- րաբանա-հետախուզական աշխատանք- ների ծավալը, մլն. դրամ <i>The volume of geological-prospecting work done at the own expense, mln. drams</i>	587.3	400.8	358.1	304.4	<i>Объем проделанных геологоразведоч- ных работ за счет собственных средств, млн. драмов</i>
Հորատանցքերի միջին խորությունը, մ <i>Average depth of holls, m</i>	102.5	72.4	71.2	49.5	<i>Средняя глубина скважин, м</i>

	1995	1996	1997	1998	
Մակերևութային ջրային օբյեկտներ կեղտաջրերի և հոսքաջրերի արտահոսքը, մլն. մ ³ <i>Waste water discharge into natural surface water bodies, mln. m³</i>	636	632	620	630	<i>Сброс загрязненных и сточных вод в поверхностные водные объекты, млн.м³</i>
Անշարժ (ամրակայված) աղբյուրներից վնասակար նյութերի արտանետումը մթնոլորտ, հազ.տ <i>Air polluting emissions from stationary sources, thsd. t</i>	13.9	14.4	22.5	19.8	<i>Выброс вредных веществ в атмосферу от стационарных источников, тыс. т</i>

143. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԿԱՏԱՐՈՒՄ ԱՆՏԱՌԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ
MAIN ACTIVITIES IN FORESTRY
ПРОВЕДЕНИЕ ОСНОВНЫХ РАБОТ В ЛЕСНОМ ХОЗЯЙСТВЕ

	1995	1996	1997	1998	
Անտառվերականգնումը, հա <i>Reforestation, ha</i>	1978	3134	1659	1284	<i>Лесовосстановление, га</i>
այդ թվում՝ անտառի տնկում և ցանք <i>of which planting and sowing of forests</i>	948	861	507	432	<i>в том числе посадка и посев леса</i>
Մատղաշ տնկիների փոխադրումն արժեքավոր անտառային տնկիների կարգի մեջ, հա <i>Replenishment of valuable forests by young plantations, ha</i>	443	343	218	145	<i>Ввод молодых насаждений в категорию ценных лесных насаждений, га</i>
Վերականգնողական և գլխավոր օգտագործման անտառային հատումներ. <i>Fellings of forests of main use and reforestation fellings:</i>					<i>Рубки леса главного пользования и лесовосстановительные рубки:</i>
մակերեսը, հա <i>area, ha</i>	3170	4643	3734	2125	<i>площадь, га</i>
հատվել է լիկվիդային փայտանյութ, հազ. խիտ մ ³ <i>liquid timber felled, thsd. m³ of trunk wood</i>	72.3	84.9	57.5	37.5	<i>вырублено ликвидной древесины, тыс. плотных м³</i>
Անտառխնամքի և սանիտարական նպատակներով անտառահատումներ. <i>Maintenance and sanitary fellings</i>					<i>Рубки ухода за лесом и санитарные рубки:</i>
մակերեսը, հա <i>area, ha</i>	5725	6222	4957	2586	<i>площадь, га</i>
հատվել է լիկվիդային փայտանյութ, հազ. խիտ մ ³ <i>liquid timber felled, thsd. m³ of trunk wood</i>	98.5	104.2	72.4	44.5	<i>вырублено ликвидной древесины, тыс. плотных м³</i>

146. ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՐԳԵԼՈՑՆԵՐ, ԱՐԳԵԼԱՎԱՅՐԵՐ ԵՎ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲՆԱԿԱՆ ԶԲՈՍԱՅԳԻՆԵՐ
STATE NATURE RESERVES, FOREST RESERVE AREAS AND NATIONAL NATURAL PARKS
ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ЗАПОВЕДНИКИ, ЗАПРЕТНЫЕ ЗОНЫ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ
ПРИРОДНЫЕ ПАРКИ

	1995	1996	1997	1998	
Արգելոցների և ազգային բնական զբոսայգիների քանակը <i>Number of nature reserves and national natural parks</i>	6	6	6	6	Число заповедников и национальных природных парков
դրանց տարածքը, հազ. հա <i>their area, thsd. ha</i>	213.4	213.4	213.4	213.6	их площадь, тыс. га
Արգելոցների և ազգային բնական զբոսայգիների պահպանման ծախսերը, մլն. դրամ <i>Cost of maintenance of nature reserves and national natural parks, mln. drams</i>	23.3	31.3	33.9	142.0	Затраты на содержание заповедников и национальных природных парков, млн. драмов
Անձնակազմի թվաքանակը, մարդ <i>Number of personnel, persons</i>	350	275	422	572	Численность персонала, человек
Արգելավայրերի քանակը <i>Number of restricted areas</i>	22	22	22	22	Число запретных зон
դրանց տարածքը, հազ. հա <i>their area, thsd. ha</i>	103.0	103.0	103.0	103.0	их площадь, тыс. га

147. ԹԱՐՄ ՋՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ
FRESH WATER CONSUMPTION
ПОТРЕБЛЕНИЕ СВЕЖЕЙ ВОДЫ

(մլն. մ ³) (<i>mln. m³</i>)	1995	1996	1997	1998	(млн. м ³)
Զրառը, ընդամենը <i>Total water abstraction</i>	2531	2277	1850	1994	Водозабор - всего
այդ թվում՝ ստորգետնյա աղբյուրներից <i>of which, from underground sources</i>	851	816	520	530	в том числе из подземных источников
Ընդամենը օգտագործվել է ջուր <i>Total consumption</i>	1478	1377	1683	1800	Всего использовано воды
այդ թվում ըստ կարիքների՝ <i>of which for:</i>					в том числе на:
ռոռզման, և գյուղատնտեսական ջրամատակարարման <i>irrigation, supplying with water and agricultural water supply</i>	742	776	1343	1456	орошение, обводнение и сельскохозяйственное водоснабжение
արտադրական <i>industrial purposes</i>	209	165	120	120	производственные нужды
տնտեսական և խմելու <i>household and drinking purposes</i>	527	436	220	224	хозяйственно-питьевые нужды

Շարունակություն
Continued
Продолжение

	1995	1996	1997	1998	
չափորոշային մաքրված <i>purified according to standards</i>	212	226	210	180	нормативно-очищенные
որանցից՝ ենթարկվել են մաքրման. <i>of which, was subject to purification</i>					из них подвергшиеся очистке
կենսաբանական <i>biological</i>	200	213	биологической
ֆիզիկաքիմիական և մեխանիկա- կան <i>physical and chemical and mechanistic</i>	12	13	физико-химической и механической
կեղտոտված <i>polluted</i>	294	276	280	300	загрязненные

150. ՈՐՍՈՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԸ
MAIN INDICATORS OF HUNTING
ОСНОВНЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ ПО ОХОТНИЧЬЕМУ ХОЗЯЙСТВУ

	1995	1996	1997	1998	
Որսորդական հողահանդակների ընդհանուր մակերեսը, մլն. հա <i>Total area of hunting lands, mln. ha</i>	1.3	1.3	1.3	1.3	Общая площадь охотничьих угодий, млн. га
որանցից՝ ամրակցված որսորդական հողահանդակների մակերեսը <i>of which area of attached hunting lands</i>	0.2	0.2	0.2	0.2	из них площадь закрепленных охотничьих угодий

**151. ՄԹՆՈԼՈՐՏԱՅԻՆ ՕԴՆ ԱՂՏՈՏՈՂ ԱՆՇԱՐԺ (ԱՄՐԱԿԱՅՎԱԾ) ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԻՑ
ԱՆՋԱՏՎԱԾ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԱՐՏԱՆԵՏՈՒՄԸ ԵՎ ՈՐՍՈՒՄԸ**
*EMISSION OF THE MOST WIDESPREAD POLLUTANTS PRODUCED BY STATIONARY SOURCES
OF AIR POLLUTION*
*ВЫБРОСЫ И УЛАВЛИВАНИЕ ВРЕДНЫХ ВЕЩЕСТВ, ОТХОДЯЩИХ ОТ СТАЦИОНАРНЫХ
ИСТОЧНИКОВ ЗАГРЯЗНЕНИЯ АТМОСФЕРНОГО ВОЗДУХА*

	1995	1996	1997	1998	
Ընդամենը արտանետվել է վնասակար նյութեր, հազ.տ <i>Total emission of pollutants, thsd. t</i>	13.9	14.4	22.5	19.8	Всего выброшено вредных веществ, тыс.т
այդ թվում՝ <i>of which:</i>					в том числе:
կոշտ <i>solid</i>	3.7	2.3	2.5	1.5	твердых
հեղուկ և գազանման <i>gaseous and liquid</i>	10.2	12.1	20.0	18.3	газообразных и жидких
որանցից՝ <i>including:</i>					из них:
ծծմբային անհիդրիդ <i>sulfur anhydride</i>	2.5	1.0	0.3	3.3	сернистого ангидрида